

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY

Realizator Projektu

BIULETYN INFORMACYJNY "Razem ku samodzielności"

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

NR 1 (1) 2010 r.

maj 2010 r.

TRZEBA ŻYĆ DALEJ

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”
Projekt systemowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

Powiat Łomżyński - miejsce z perspektywami	3
Projekt systemowy „Razem ku samodzielności” - podsumowanie 2009r.	6
Projekt systemowy „Razem ku samodzielności” - edycja 2010r.	9
Ocalić od wykluczenia	10
Indywidualny program wychodzenia z bezdomności jako alternatywa dla degradacji społecznej	12
Punkt Doradczo – Konsultacyjny	13
Jak po bólu odnaleźć radość?	14
Trwa rekrutacja do projektu systemowego „Razem ku samodzielności...”	16
Mały człowiek, a taka wielka rozpacz	17
Sztuka osób niepełnosprawnych	18

Powiat Łomżyński

miejsce z perspektywami

Powiat Łomżyński leży w zachodniej części województwa podlaskiego w granicach Zielonych Płuc Polski oraz na obszarze historycznego północno-wschodniego Mazowsza i Podlasia. Zamieszkuje go blisko 51 tys. mieszkańców na obszarze 1.354 km². Większość tego obszaru to tereny o niewielkim stopniu zanieczyszczenia, bardzo atrakcyjnych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. To tereny typowo rolnicze. Kraina mlekiem płynąca. Bogate i ekologicznie czyste zaplecze surowcowe sprawia, że potencjał przemysłowy zdominowany jest głównie przez przetwórstwo mleczno-spożywcze, przemysł drzewny oraz handel. Dodatkowo walory środowiskowe i turystyczne powiatu zachęcają do wypoczynku, z dala od hałaśliwych i zatłoczonych ośrodków. Różnorodność kulturowa naszego regionu przejawia się w oryginalnej i żywej kulturze kurpiowskiej, ciekawej architekturze, tradycjach związanych z wydobywaniem i obróbką bursztynu oraz specyfiką potraw kurpiowskich i regionalnej kuchni łomżyńskiej.

Starosta łomżyński - Krzysztof Kozicki

Powiat Łomżyński to samorząd rozwijający się. Ostatnia kadencja upływa pod znakiem skutecznego pozyskiwania środków z UE. Inwestujemy w infrastrukturę drogową, zdrowotną, społeczną i kapitał ludzki, podwyższając poziom usług w zakresie oświaty, edukacji czy pomocy społecznej. Z danych opublikowanych przez UMWP w Białymstoku wynika, że nasz powiat jest liderem wśród samorządów w pozyskiwaniu środków europejskich z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Podlaskiego. W Powiecie Łomżyńskim **13 realizowanych projektów zyskało dofinansowanie na poziomie 73 mln zł**, co po przeliczeniu na jednego mieszkańca daje kwotę **1.435,78 zł**. Jest to najlepszy wynik w województwie ze wszystkich powiatów.

Zapraszam Państwa na krótki rekonesans naszych najważniejszych działań w latach 2007 – 2009 oraz do zapoznania się z planami na rok bieżący

PO PIERWSZE INWESTYCJE I POPRAWA JAKOŚCI USŁUG:

W latach 2007 - 2009 przebudowaliśmy blisko 70 km dróg, w tym przeprowadziliśmy odnowę zapobiegawczą nawierzchni bitumicznych na odcinku 35 km na kwotę **ponad 15 mln zł**. Wybudowaliśmy blisko 2 km chodników w ciągach dróg powiatowych m.in. w miejscowości Drozdowo, Czarnocin czy Jedwabne. Przebudowaliśmy most o długości 12,3 m oraz 2 zjazdy na odcinku 138 m. Stało się to możliwe dzięki pozyskanym środkom z Narodowego Programu Przebudowy Dróg a także dzięki bardzo dobrej współpracy z gminami. Udało się także wyremontowaliśmy, ocieplić i wyposażać budynki ośrodków zdrowia, zakupić do nich sprzęt medyczny (m.in. aparaty do EKG) czy zbudować podjazdy dla osób niepełnosprawnych na terenie powiatu łomżyńskiego i miasta Łomża. Wszystko na łączną kwotę **blisko 2 mln zł**. W budynku Starostwa Powiatowego w Łomży zmodernizowaliśmy 4 łazienki, zbudowaliśmy podjazd do budynku celem jego dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych. W zakresie kultury pozyskaliśmy środki m.in. na modernizację budynku Muzeum Przyrody w Drozdowie, poprawę infrastruktury technicznej czy przystosowanie pomieszczeń i budowę akwariów w muzeum na kwotę **ponad 290 tys. zł**. Dużą wagę przywiązujemy do staranności i solidności wykonywanej pracy. Stąd w 2009r. przystąpiliśmy do opracowania i wdrożenia Systemu Zarzą-

dzania Jakością ISO 9001:2009 w naszym urzędzie w ramach projektu realizowanego przez Stowarzyszenie Euroregion Niemen. W ramach projektu opracowaliśmy i wdrożyliśmy szereg procedur poprawiających jakość usług świadczonych na rzecz mieszkańców powiatu.

PO DRUGIE KAPITAŁ LUDZKI:

Dokonaliśmy kolejnych usprawnień w zakresie funkcjonowania opieki społecznej. W 2009r. otworzyliśmy w Kownatach pierwszy w powiecie Powiatowy Ośrodek Wsparcia

dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi. Ośrodek powstał w ramach programu rządowego przy wsparciu Wojewody Podlaskiego, Wójta Gminy Piątница oraz Zarządu Okręgowego PKPS w Łomży. Działalność ośrodka ukierunkowana jest na zapobieganie izolacji społecznej osób z przewlekłymi zaburzeniami psychicznymi poprzez integrację z otoczeniem. Poza tym **blisko 2.000 osób niepełnosprawnych** uzyskało wsparcie na turnusy rehabilitacyjne, zakup środków ortopedycznych czy likwidację barier architektonicznych. W latach 2007–2009 na ten cel przeznaczaliśmy kwotę **blisko 2 mln zł**. Kilku wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze otrzymało mieszkania celem usamodzielnienia się. W 2009r. PCPR w Łomży zrealizował projekt współfinansowany ze środków EFS. Wsparciem w sumie objęto **104 osoby**, w tym osoby niepełnosprawne i usamodzieln-

nających się wychowanków rodzin zastępczych i ośrodków opiekuńczo-wychowawczych. Wartość projektu to **ponad 600 tys. zł**. Celem projektu było zwiększenie potencjału społeczno-zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W zakresie rynku pracy w ostatnich 3 latach udało nam się pomóc **ponad 6 tys. osób** bezrobotnych poprzez szkolenia, prace subsydiowane, przygotowanie zawodowe, dofinansowanie do działalności gospodarczej itp. Pracodawcy z kolei

środków pochodziło z Funduszu Pracy i środków EFS.

W latach 2008–2009 jako urząd zrealizowaliśmy 6 projektów współfinansowanych ze środków EFS, w tym projekty edukacyjne i szkoleniowe dla uczniów i mieszkańców łomżyńskich wsi. Przeszkoliliśmy w zakresie podejmowania inicjatyw społecznych i pozyskiwania środków unijnych **40 sołtysów i lokalnych liderów**. Przeszkoliliśmy kolejnych **20 osób** w zakresie zakładania i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych. **Kilkudziesięciu uczniów** wyposażyliśmy w wiedzę na temat pisania projektów i realizacji własnych inicjatyw społecznych. Dzięki temu w szkołach powstały m.in. klub filmowy, szkoła tańca czy koło fotograficzne. W sumie projektami objęliśmy **ponad 100 osób**. Łączna wartość tych projektów to **blisko 300 tys. zł**. W 2009r. otrzymaliśmy tytuł „Samorządu Równych Szans” za projekt pt. „Razem na ścieżkach historii i przyrody – aktywna integracja społeczna” z udziałem osób niepełnosprawnych. Projekt skierowany był do uczniów Szkoły Podstawowej w Drozdowie oraz uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Marianowie. Wspólne

otrzymali dofinansowanie na doposażenie i tworzenie nowych miejsc pracy. **Łącznie w latach 2007–2009 na wsparcie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu wydatkowaliśmy ponad 37 mln zł**. Gro

zajęcia posłużyły wzajemnemu zrozumieniu i lepszej integracji obu środowisk.

PLANY NA 2010

Inwestycje w infrastrukturę: Rok bieżący to przede wszystkim **inwestycje drogowe**. Ogółem planujemy zbudować blisko 40 km dróg, w tym przeprowadzić odnowę zapobiegawczą nawierzchni bitumicznych na odcinku ponad 15 km na kwotę **ponad 23 mln zł**. Zaangażujemy ze środków własnych ponad 7 mln zł. Pozostałe środki to: ponad 7,8 mln zł w ramach RPO WP, ponad 1,1 mln zł z Eko Funduszu, ponad 6 mln z budżetu gmin oraz 1,3 mln w ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych. W br. zrealizujemy największą inwestycję drogową w historii powiatu. Przebudowane zostaną 4 odcinki dróg powiatowych oraz 1 droga gminna w ciągu drogowym Kownaty – Olszyny – Wiktorzyn – Żelechy – Kosaki oraz dwa obiekty mostowe. Wartość tej inwestycji to **ponad 9 mln zł**, z czego 60 % dofinansowania pochodzić będzie z EFRR w ramach RPO WP 2007 – 2013. Aktualnie opracowywana jest także dokumentacja techniczna kolejnych odcinków drogowych na obszarze gmin Śniadowo, Wizna, Jedwabne, Piątnica i Łomża. Łącznie to ponad 18 km dróg. Z tego dwa projekty planujemy złożyć do Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych. Również w br. w ramach pozyskanych środków z Eko Funduszu zrealizujemy inwestycję pt. „Budowa przejścia dla płazów pod drogą powiatową Piątnica–Drozdowo–Wizna”. Łączna wartość inwestycji to **ponad 1,6 mln zł**. Pozostałe inwestycje to inwestycje w infrastrukturę zdrowia i kulturę. Pierwsza z nich to rewaloryzacja zabytkowych schodów i tarasu południowego w parku przy Muzeum Przyrody w Drozdowie. Wartość zadania to **ponad 400 tys. zł**. Gro środków na ten cel pozyskaliśmy z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Kolejna inwestycja to wykonanie kompleksowego zabezpieczenia technicznego Muzeum Przyrody w Drozdowie. Wartość zadania **blisko 115 tys. zł**. Na terenie parku przy Muzeum zostanie także wybudowana ścieżka przyrodniczo - edukacyjna „Ostoja Drozdowska”. Projekt finansowany jest ze środków powiatu, NFO-ŚiGW oraz WFOŚiGW w Białymstoku. W I kwartale br. został złożony kolejny wniosek do RPO WP 2007 – 2013 do Działania 3.1. Cel: podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu. Szacunkowy koszt inwestycji to **ponad 1,7 mln zł**. W ramach poprawy infrastruktury ochrony zdrowia zrealizo-

wanych zostanie kilka projektów mających na celu remont budynków i pomieszczeń oraz zakup sprzętu medycznego na potrzeby ośrodków zdrowia na terenie powiatu łomżyńskiego i miasta Łomża. Szacunkowa wartość tego zadania to **ponad 600 tys. zł**. **Łącznie na inwestycje w 2010 roku planujemy wydatkować ponad 26 mln zł**.

Inwestycje w kapitał ludzki: Działania powiatu łomżyńskiego obejmują także inwestycje w kapitał ludzki. W br. będziemy kontynuować realizację projektów współfinansowanych ze środków EFS, na które otrzymaliśmy dofinansowanie w 2009r. Będą to projekty edukacyjne oraz projekty dotyczące lokalnego rynku pracy. Aktualnie realizujemy projekt pt. „Akademia efektywnej nauki - programy rozwojowe dla szkół podstawowych z terenu powiatu łomżyńskiego”. Projektem objętych jest **541 uczniów z 13 szkół z terenu powiatu**, którzy uczestniczą w zajęciach dodatkowych z języka angielskiego i polskiego prowadzonych innowacyjną metodą Leo English i Leo Maniak. Wartość projektu **blisko 900 tys. zł**. Z kolei ROK w Łomży zrealizuje projekt pt. „Edukacja regionalna – wiedza o folklorze”. Projektem objętych zostanie **łącznie 40 uczniów ze Szkoły Podstawowej w Podgórzu i Pniewie**. Celem projektu jest rozwój zainteresowania muzyką, tańcem i pieśnią ludową. Wartość projektu to **blisko 50 tys. zł**. Realizację innego ciekawego projektu w br. zakończy Muzeum Przyrody w Drozdowie. Jest to projekt pt. „Udostępniamy Muzeum gościom niewidzącym i obcojęzycznym” poprzez stworzenie przewodnika audio z audiodeskrypcją wybranych obiektów muzealnych a gościom obcojęzycznym poprzez przygotowanie niemiecko i anglojęzycznej wersji przewodnika audio.

W zakresie lokalnego rynku pracy gro działań realizować będzie PUP w Łomży. W br. urząd realizować będzie kolejne projekty współfinansowane z EFS m.in. „Lepsze jutro”, „Nowe Perspektywy” o łącznej wartości **ponad 6,7 mln zł**. Celem uzupełnienia działań prowadzonych przez naszą jednostkę w br. kontynuujemy realizację projektu pt. „Kwalifikacje na czasie – praca w zasięgu ręki”. Projektem objętych jest **90 osób**, które zostaną przeszkolone m.in. w zakresie programów graficznych, księgowości komputerowej czy kas fiskalnych z programem magazynowym. Wartość projektu to **ponad 300 tys. zł**.

Powiat Łomżyński szczególną troską otacza osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Od stycznia br. PCPR w Łomży realizuje projekt pt. „Razem ku samodzielności – integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”. Projektem objętych zostanie **117 osób**, w tym osoby niepełnosprawne, bezrobotne, wychowankowie rodzin zastępczych oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym ze względu na niewydolność wychowawczą. Wartość projektu to **ponad 1,1 mln zł**. W br. powiat podjął także działania w kierunku utworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej. Obecnie realizujemy projekt szkoleniowy współfinansowany z EFS przygotowujący pod kątem społeczno - zawodowym **30 osób**, które po zakończeniu jego realizacji zechcą współtworzyć ZAZ. Wartość projektu to **blisko 1 mln zł**. W ramach rehabilitacji społecznej w br. weźmiemy udział w międzynarodowym projekcie pt. MODE H w Tours we Francji (w 2009r. podpisaliśmy porozumienie). Celem projektu jest integracja z osobami niepełnosprawnymi ruchowo poprzez sztukę oraz zmiana świadomości tych osób w zakresie poczucia własnej wartości. Projektem zostanie objętych **10 osób, w tym 5 niepełnosprawnych ruchowo**, które przygotują spektakl do musicalu „Król Słońca”. Próby do spektaklu już trwają. Nad programem artystycznym czuwa ROK w Łomży. W roku bieżącym wspólnie z PKPS Odział w Łomży kontynuować będziemy działania w kierunku zagospodarowania części budynku, w którym obecnie mieści się Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Kownatach, celem utworzenia Domu Pomocy Społecznej dla osób z Alzheimerem. Na dzień dzisiejszy nie ma środków finansowych na jego realizację, ale nie ustajemy w działaniach.

Podsumowując w bieżącym roku na inwestycje w infrastrukturę techniczną oraz w kapitał ludzki powiat łomżyński planuje wydatkować ponad 35 mln zł. Mamy nadzieję, że rok 2010 i kolejne lata będą równie efektywne i obfitujące w działania mające przeciwnie na celu przede wszystkim poprawę jakości życia naszej społeczności lokalnej.

Starosta Łomżyński

Krzysztof Kozicki

Projekt systemowy „Razem ku samodzielności” Podsumowanie roku 2009

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży od 1 lipca 2008 roku realizuje projekt systemowy „Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII: Promocja integracji społecznej Działania 7.1: Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji Poddziałania 7.1.2: Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

W 2009 roku partnerami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w realizacji projektu byli: Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży oraz Stowarzyszenie Rodzice Dzieciom Troski Specjalnej.

Celem nadrzędnym projektu było zwiększenie potencjału społeczno-zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i

Grupa wsparcia - Pierwsze Spotkanie czerwiec 2009

Cele główne zaś uzyskane zostały przez zrealizowanie celów szczegółowych:

- przygotowanie osób objętych wsparciem do aktywnego poruszania się na rynku pracy,
- zwiększenie motywacji do działania i zaufania we własne siły,
- zwiększenie zdolności komunikacyjnych uczestników,
- zdobycie umiejętności zwiększających atrakcyjność uczestników na rynku pracy,

Grupa wsparcia - spotkanie podsumowujące grudzień 2009

placówek opiekuńczo wychowawczych, a także wsparcie integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych przy zastosowaniu aktywnych form integracji. Dążenie do osiągnięcia powyższego celu wymagało realizacji celów głównych tj.:

- upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej w regionie,
- rozwój form aktywnej integracji poprzez kontrakty socjalne oraz indywidualne programy usamodzielnienia, w których zastosowano instrumenty aktywnej integracji obejmujące aktywizację: zawodową, edukacyjną, zdrowotną i społeczną.

Grupa wsparcia - spotkanie podsumowujące grudzień 2009

- zwiększenie aktywności społecznej uczestników projektu.

W ramach projektu każda z grup bene-

ficjentów skorzystała z co najmniej trzech instrumentów aktywnej integracji dostosowanych do jej indywidualnych potrzeb.

Osoby niepełnosprawne mogły liczyć na następujące formy wsparcia:

- poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, zawodowe, prawne),
- pracę socjalną,
- zajęcia rehabilitacyjne,
- szkolenia,
- kursy zawodowe,
- uczestnictwo w grupie samopomocowej,
- współfinansowanie aktywizacji zawodowej polegające na pokryciu części kosztów uczestnictwa osób niepełnosprawnych z Warsztatów Terapii Zajęciowej w Marianowie i Łomży oraz Ośrodka Wsparcia w Kownatach.

Usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych proponowaliśmy:

- szkolenia i kursy zawodowe,
- poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, zawodowe, prawne),
- pracę socjalną,

Warsztaty psychospołeczne dla wychowanków Rajgród wrzesień 2009

- sfinansowanie części kosztów nauki na poziomie wyższym,
- pokrycie kosztów wynajmu pokoju,
- udzielenie pomocy rzeczowej na usamodzielnienie,
- terapię psychologiczną i psychospołeczną.

W ramach promocji projektu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży wydawało co kwartał biuletyn informa-

cyjny pn. „Razem ku samodzielności”, w którym poruszane były kwestie dotyczące m.in. projektu, sytuacji osób niepełnosprawnych, rodzin zastępczych, placówek pomocy społecznej oraz przemocy w rodzinie. Na łamach publikacji prezen-

wana była również twórczość osób niepełnosprawnych. Dotychczas ukazały się cztery numery biuletynu informacyjnego, którego egzemplarze były rozprowadzane w gminach na terenie powiatu łomżyńskiego i w siedzibie PCPR w Łomży. Są też dostępne na naszej stronie internetowej www.pcpr.powiatlomzynski.pl. Wszystkie biuletyny są bezpłatne.

W 2009 roku objęliśmy wsparciem 106 osób, z czego 94 osoby to beneficjenci ostateczni, zaś 12 osób to dzieci niepełnosprawne ze środowiska. Z ogólnej grupy osób biorących udział w projekcie:

a) 78 osób to: niepełnosprawni zamieszkujący teren Powiatu w tym uczest-

nicy: Warsztatów Terapii Zajęciowej w Marianowie i Łomży, Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla osób niepełnosprawnych w Kownatach gm. Piątnica, oraz opiekunowie dzieci niepełnosprawnych,

b) 18 osób – usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych,

c) 12 dzieci niepełnosprawnych.

W ramach działań o charakterze środowiskowym 23 czerwca 2009 r. na terenie Powiatowego Ośrodka Wsparcia w Kownatach odbył się piknik integracyjny środowiska osób niepełnosprawnych z terenu powiatu łomżyńskiego. W pikniku wzięło udział ok. 140 osób, w tym: uczestnicy Ośrodka Wsparcia w Kownatach, uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej w Marianowie i w Łomży, dzieci niepełnosprawne i ich opiekunowie biorące udział w projekcie w ramach grupy wsparcia oraz dorosłe osoby niepełnosprawne z powiatu łomżyńskiego. Organizatorami tego przedsięwzięcia było Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży oraz Polski

Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży – Partner projektu. Spotkanie uświetnił występ zespołu wokalnego „Arka” i pokaz sportowo- taneczny pt. „Gala boks zawodowego” przygotowane przez Warsztat Terapii Zajęciowej w Marianowie. Harcerze zorganizowali uczestnikom pikniku ciekawe zabawy i konkursy sprawnościowe m. in. przeciąganie liny, chodzenie na nartach, rzut do tarczy. W pikniku uczestniczyli również goście: przedstawiciele Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu województwa podlaskiego przebywający w powiecie łomżyńskim w ramach II wizyty studyjnej Projektu realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku.

W ramach Projektu utworzyliśmy w roku 2008 Punkt Doradczo-Konsultacyjny dla mieszkańców powiatu, który mieści się w siedzibie Starostwa Powiatowego w Łomży, ul. Szosa Zambrowska 1/27.

Od października 2009 roku rozszerzyliśmy działalność tego Punktu. Stworzyliśmy bowiem możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa psychologicznego i prawnego dla wszystkich chętnych potrzebujących pomocy, a także z dwóch stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu.

Mieszkańcy powiatu wykazują coraz większe zainteresowanie konsultacjami. W IV kwartale 2009 roku łącznie skorzystało z nich 44 osoby w tym: 23 osoby z poradnictwa prawnego i 21 osób z konsultacji z psychologiem.

W ramach Promocji projektu 23 października 2009r. zorganizowaliśmy dla naszych beneficjentów (usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych) konferencję poświęconą ich aktywizacji zawodowej. Jednym z głównych punktów programu była prezentacja dot. Projektu „Razem ku samodzielności...”. Prezentacja miała na celu zapoznanie zgromadzonych gości z głównymi założeniami projektu, które PCPR stara się realizować podczas pracy z beneficjentami. Dyrektor PUP w Łomży zaprezentował programy adresowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. program „Młode Wilki” adresowany dla osób w wieku do 30 lat), a także główne problemy, z jakimi stykają się wychowankowie poszukujący pracy. Problematyka aktywizacji zawodowej, którą podjęliśmy na konferencji była szeroko relacjonowana w mediach.

Rezultaty projektu dotyczące usamodzielniających się wychowanków:

a) 15 wychowanków uczestniczyło w war-

szatach psychospołecznych w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym „Knieja” w Rajgrodzie, które zorganizowało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży. Podczas warsztatów wychowankowie uczyli się asertywności i autoprezentacji oraz zdobywali wiedzę dotyczącą aspektów wchodzenia na rynek pracy;

b) 8 osób ukończyło kursy zawodowe, w tym:

- 1 wychowanek ukończył kurs spawania stali,
- 5 osób kurs prawa jazdy kat. „B”,
- 1 wychowanka kurs pn. „Specjalista ds. kadr i płac”,
- 1 osoba odbyła szkolenie w zakresie księgowości;

c) 7 wychowanków otrzymało pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej na kwotę 18100 zł;

d) 4 osoby otrzymały pomoc na pokrycie kosztów wynajmu pokoju na łączną kwotę 7380 zł;

e) 10 wychowankom sfinansowano koszty nauki w 2009 r. w szkołach wyższych i policealnych na łączną kwotę 17290 zł;

f) 13 osób skorzystało z porad psychologa, prawnika i doradcy zawodowego.

Rezultaty projektu dotyczące osób niepełnosprawnych:

a) dofinansowanie uczestnictwa 32 osób niepełnosprawnych w Powiatowym

Ośrodku Wsparcia w Kownatach w ramach aktywizacji społecznej i zawodowej;

b) dofinansowanie uczestnictwa 30 osób w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Marianowie i Łomży w ramach aktywizacji społecznej i zawodowej;

c) 45 osób skorzystało z poradnictwa psychologicznego i zawodowego;

d) 28 osób wzięło udział w zajęciach rehabilitacyjnych w Ośrodku Rehabilitacyjno-Wypoczynkowym „Pensjonat Ptaki” w Balikach, które na zlecenie PCPR zorganizował Partner projektu - PKPS w Łomży;

e) 1 uczestnik ukończył specjalistyczny kurs prawa jazdy kat. „B” w Konstancinie – Jeziorna;

f) 11 osób realizowało kursy, w tym:

- 5 osób odbyło kurs komputerowy

- 3 osoby kurs księgowości
- 1 osoba kurs prawa jazdy kat „B + E”
- 1 osoba kurs stylizacji paznokci

g) 24 osobom finansowane było uczestnictwo w stacjonarnych spotkaniach grupy wsparcia (12 rodzicom i 12 dzieciom niepełnosprawnym), które odbywają się cyklicznie w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Łomży.

h) 24 osoby z grupy wsparcia uczestniczyły w szkoleniu w „Pensjonacie Ptaki” w Balikach dotyczącym kształtowania

właściwych postaw wobec dzieci niepełnosprawnych oraz komunikacji interpersonalnej.

i) w dniach 6 – 8 listopada 2009 r. odbyło się szkolenie wyjazdowe dla Grupy Wsparcia pn. „Rola i znaczenie wspólnej zabawy w procesie rozwoju dzieci”. Miejszem 3-dniowego spotkania był położony nad jeziorem hotel „Anek” w Mrągowie. Realizatorem szkolenia było Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży. Zasadniczym celem wyjazdu grupy do Mrągowa było m.in. zapoznanie rodziców z potrzebami rozwojowymi dzieci niepełnosprawnych w wieku wczesnoszkolnym i szkolnym. Uczestnicy zapoznali się z rolą zabawy w ży-

ciu dziecka, jej formami, znaczeniem i zasadami uczestnictwa rodzica w zabawie, a także rozwijaniu umiejętności prowadzenia, organizowania i inicjowania zabaw sprzyjających wspieraniu rozwoju dziecka.

W roku 2009 budżet projektu wynosił 603 789,52 zł, z czego 298 200,00 zł przeznaczone było na aktywną integrację.

Projekt został opracowany i był realizowany przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, którzy na przestrzeni ostatnich lat uczestniczyli w licznych szkoleniach z zakresu pozyskiwania środków z EFS.

Osiągnięte rezultaty nie byłyby możliwe do osiągnięcia bez pomocy specjalistów (psychologów, prawników, doradców zawodowych, naszych partnerów tzn. PKPS w Łomży i WTZ w Marianowie) oraz wsparcia Starosty Łomżyńskiego.

*Isabella Grochowska
kierownik projektu*

Projekt systemowy „Razem ku samodzielności” Edycja 2010

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży informuje, że od 1 stycznia 2010 r. kontynuuje realizację projektu systemowego „Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

W 2010 roku działaniami objeмиemy 117 osób (12 z nich brało udział w projekcie w roku 2009), w tym:

- a) 10 usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek op- wych,
- b) 47 osób niepełnosprawnych (osoby niepełnosprawne. ze środowiska lokalnego),
- c) 25 osób bezrobotnych ze środowiska lokalnego,
- d) 20 opiekunów dzieci niepełnosprawnych
- e) 15 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na wielodzietność i niewydolność wychowawczą

W projekcie weźmie udział 35 osób z otoczenia, w tym 20 dzieci niepełnosprawne.

Projekt skierowany jest do osób mających trudności z integracją społeczną i zawodową. Działaniami objęci zostaną podopieczni Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Ośrodków Pomocy Społecznej w Wiźnie na podstawie ustawy o pomocy społecznej i o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (pochodzący, zamieszkujący lub osiedlający się w naszym powiecie).

Wszystkim uczestnikom projektu proponujemy minimum 3 instrumenty aktywnej integracji, w tym:

- a) 47 osobom niepełnosprawnym (w ramach kontraktu socjalnego):
 - Szkolenia i kursy zawodowe
 - Zajęcia rehabilitacyjne lub turnus rehabilitacyjny
 - Poradnictwo specjalistyczne indywidualne lub grupowe (psychologiczne, prawne, zawodowe)

- Terapię psychologiczną
- Asystenta rodziny
- Zorganizowanie dla dzieci i młodzieży wypoczynku letniego
- b) 20 opiekunom dzieci niepełnosprawnych:
 - Poradnictwo specjalistyczne indywidualne / grupowe (min. psychologiczne, zawodowe, prawne)
 - Uczestnictwo w grupie samopomocowej, w tym koszty zatrudnienia osoby prowadzącej grupę (specjalista np. psycholog, rehabilitant);w czasie trwania zajęć opiekę nad dziećmi będzie sprawował animator dziecięcy
 - Szkolenie mające na celu podniesienie kompetencji i umiejętności społecznych (kształtowanie właściwych postaw wobec dziecka niepełnosprawnego, komunikacja interpersonalna). Podczas szkolenia dzieci będą miały zorganizowane zajęcia (animator dziecięcy)
 - Szkolenia zawodowe
 - Zajęcia rehabilitacyjne lub turnus rehabilitacyjny.
 - Zorganizowanie dla dzieci i młodzieży wypoczynku letniego
- c) 10 usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w ramach programu usamodzielnienia:
 - Kursy zawodowe
 - Poradnictwo specjalistyczne indywi-

- dualne / grupowe (zawodowe, psychologiczne i prawne)
- Terapię psychologiczną / psychospołeczną
- Sfinansowanie części kosztów nauki na poziomie wyższym
- Pomoc rzeczową na usamodzielnienie
- Pokrycie kosztów wynajęcia pokoju
- Sfinansowanie badań profilaktycznych lub specjalistycznych w związku z możliwością podjęcia zatrudnienia
- Sfinansowanie zajęć szkolnych na poziomie ponadgimnazjalnym
- d) 25 osobom bezrobotnym i 15 osobom zagrożonym wykluczeniem ze względu na wielodzietność/ niewydolnym wychowawczą
 - Szkolenia i kursy zawodowe
 - Poradnictwo specjalistyczne indywidualne / grupowe (psychologiczne, prawne, zawodowe)
 - Terapię psychologiczną
 - Asystenta rodziny
 - Zorganizowanie dla dzieci i młodzieży wypoczynku letniego

Partnerem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w realizacji projektu w 2010 roku jest Gmina Wizna.

Izabella Grochowska
kierownik projektu

OICALIĆ od wykluczenia

„Ludzie nie mają świadomości, że obrażając innych swoimi słowami, działaniami zamykają ich w kręgu ubóstwa. Różnic majątkowych nie zlikwidujemy, ale biedę, która jest wynikiem poniżenia musimy”

prof. E. Tarkowska

„Budujmy społeczeństwo dla wszystkich” - pod takim hasłem 26 lutego bieżącego roku odbyła się konferencja inauguracyjna w Polsce rok 2010, który Rada UE ogłosiła Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym. Obchody mają stać się impulsem do zwiększenia obecności problemu biedy i wykluczenia w głównym nurcie polityki, dyskusji publicznej oraz do wzmożenia działań badawczych i edukacyjnych. Podjęte działania mają służyć osiągnięciu celów takich jak:

- uznanie prawa osób żyjących w ubóstwie do pełnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa, podmiotowości, szacunku, godności;

Fot.: Andrzej Piasecki/Wikimedia Commons

- wspólna odpowiedzialność i udział w walce z ubóstwem, ze szczególnym uwzględnieniem działań podejmowanych zarówno grupowo, jak i indywidualnie;
- promowanie spójności i podkreślanie korzyści dla wszystkich członków społeczeństwa płynących z eliminacji zjawiska ubóstwa oraz z integracji społecznej (polityka inkluzji/spójności jest obecnie główną strategią społeczną we Wspólnocie);
- polityczne zaangażowanie i konkretne działania zmierzające do eliminacji ubóstwa i wykluczenia społecznego, podejmowane na wszystkich szczeblach władzy oraz zaangażowanie całego społeczeństwa w realizację tych celów.

Czym jest ubóstwo? W pojęciu tym kryje się bardzo wiele treści. Zdaje się ono być dla

człowieka przekleństwem, a jednocześnie odnajdujemy je jako ewangeliczne błogosławieństwo. Wydaje się być czymś wybitnie materialnym a zarazem, jak niewiele innych spraw, dotyka egzystencji człowieka w samej jego duchowej głębi, dotyczy wprost jego ludzkiej godności. Najczęściej mówimy o ubóstwie materialnym, bo ono jest najbardziej widoczne. Dotyka tak wielu ludzi i rodzin wokół nas, że nie można na to przymknąć oczu. Ubogich zawsze mieć będziecie (J 12,8). Dziś mamy ich za wielu.

Na przestrzeni lat, przy określeniu ubóstwa upowszechniało się coraz szersze traktowanie kwestii potrzeb, które powinny być spełniane; „będą to raczej takie szczególne okoliczności, które nie pozwalają ludziom nimi dotkniętym na uczestnictwo w życiu zbiorowym i – zwłaszcza – w istotny sposób pomniejszają ich możliwości uczestniczenia w podstawowych instytucjach społecznych od rodziny poczynając, na wymiarze sprawiedliwości kończąc”. Definicja ta jest przykładem zbliżania koncepcji ubóstwa w kierunku wykluczenia społecznego, które

– w porównaniu z ubóstwem – obejmuje więcej aspektów deprivacji niż upośledzenie wynikające z ograniczonego dostępu do zasobów finansowo-materialnych. Jednostka jest społecznie wykluczona, jeżeli jest ona pod względem geograficznym mieszkańcem tego społeczeństwa, ale z powodów będących poza jej kontrolą nie może, chociaż chciałaby, uczestniczyć w normalnych aktywnościach obywateli. Ekskluzja jako proces ograniczający społeczne uczestnictwo w głównym nurcie życia społecznego, może obejmować obszary tj.: praca, dochody i konsumpcja, mieszkanie i otoczenie (sąsiedztwo), zdrowie, edukacja, więzi rodzinne i społeczne, instytucje zabezpieczenia społecznego oraz życia politycznego. Chociaż wykluczenie może dotyczyć tylko jednego wymienionego aspektu, w większo-

ści przypadków ma ono charakter kumulujący. Mechanizm jest następujący: ktoś kto nie ma pracy, nie ma dochodów, mieszkania; zazwyczaj ma niskie kwalifikacje i gorszy status zdrowotny na skutek lekceważenia zdrowia (złe odżywianie, nałogi, brak pieniędzy na leczenie) oraz mniejsze szanse na ubezpieczenie zdrowotne. Jednocześnie taka osoba najczęściej ma ograniczone wsparcie ze strony otoczenia (rodziny, przyjaciół), nie kształci dzieci, nie uczestniczy w życiu politycznym i społecznym.

Jakkolwiek zdefiniowanie ubóstwa następuje różnymi problemami, jeszcze bardziej kłopotliwy jest pomiar zjawiska. W praktyce stosowane są różne instrumenty, które pozwalają wytyczyć linię/granicę ubóstwa: od najbardziej znanych tj.: minimum egzystencji, próg interwencji ustawowej, minimum socjalne, po granice wyznaczane na podstawie przeciętnej poziomu dochodów danego społeczeństwa czy odpowiedzi respondentów reprezentatywnych badań. Wybór danej konwencji pomiaru i źródła danych w znacznej mierze będzie determinował zarówno liczbę osób uznanych za biedne, jak również ich charakterystykę społeczno-demograficzną, bowiem za każdą linią ubóstwa kryją się konkretne dochody do dyspozycji.

Wyniki badań unijnego i krajowego urzędu statystycznego są zatrważające. Komisja Europejska (badania Eurostatu) alarmuje: 80 mln mieszkańców Wspólnoty (około 17% populacji UE) żyje poniżej granicy ubóstwa, z czego co czwarty to dziecko. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w Polsce wynosi 17%, co plasuje nasz kraj na 9 miejscu wśród najbardziej zagrożonych biedą krajów UE. Na podstawie badań budżetów domowych GUS oszacował, iż w roku 2008 ponad 2 mln Polaków miało dochody na poziomie niższym od minimum egzystencji (poniżej 418 zł), zaś kolejne 4 mln na poziomie niższym od ustawowej linii ubóstwa (477zł). Z badań wynika, iż na sytuację materialną osób w sposób decydujący wpływają czynniki tj.: miejsce zajmowane na rynku pracy, przeważające źródło utrzymania, typ gospodarstwa domowego, wiek,

poziom wykształcenia, jak również niepełnosprawność.

W Polsce mamy do czynienia z regionalizacją ryzyka popadania w biedę - istnieją województwa, gminy, części miast szczególnie dotkniętych tym problemem. O ile w krajach zachodnich bieda jest miejskim fenomenem i zjawisko utrwalonego ubóstwa koncentruje się głównie w wydzielonych dzielnicach miast, o tyle ubóstwo w Polsce częściej dotyka mieszkańców wsi. W przekroju wojewódzkim najwyższą stopę ubóstwa skrajnego zanotowano w: świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim i lubelskim; zaś najmniejszą w województwach: opolskim i mazowieckim. Na terenie powiatu łomżyńskiego, w roku ubiegłym pomoc z tytułu ubóstwa przyznano 1047 rodzinom.

Pytanie kto ponosi odpowiedzialność za biedę jest tak stare, jak sam problem. Przez media przetoczyła się ostatnio dyskusja, w której dominowały dwa przeciwstawne poglądy: „moja bieda, moja wina” versus „twoja bieda, państwa wina”, lokujące źródło problemu albo w jednostce i jej deficytach, albo w społeczeństwie i jego strukturze. Jeszcze dekadę temu dominowały opinie, że w biedę popada się z powodu trudnego rynku pracy, restrukturyzacji, masowych zwolnień, a zatem wina leżała po stronie państwa. W ostatnich latach przybyło głosów upatrujących źródło problemu w jednostce: alkoholizm, lenistwo, niezaradności życiowej. W tym kontekście ciekawy staje się fenomen tzw. „biednych pracujących” – nowy problem, który chociaż w świadomości zbiorowej Polaków słabo funkcjonuje, istnieje i dotyka wielu pracowników. Coraz częściej mamy do czynienia z sytuacją, gdy osoba posiadająca stałą pracę zarobkową dysponuje dochodem rozporządzalnym tak niskim, że nie gwarantuje pokrycia podstawowych wydatków. Wbrew pozorom nie są to wyłącznie pracownicy wykonujący zajęcia niskopłatne, odtwórcze, bez możliwości awansu, ale także pracownicy fizyczno-umysłowi (zaznaczamy, że 9% populacji „biednych pracujących” ma wyższe wykształcenie). Należy podkreślić, iż bieda to nie zawsze świadomy wybór, dotyka zarówno menela spod budki z piwem, ale też doświadczają jej samotna matka z dzieckiem, absolwent, pracownik umysłowy niższego szczebla, człowiek spłacający kredyt, rodziny wielodzietne. Niezwykle łatwo jest przykleić komuś etykietę, pomylić lenistwo

dyrektor PCPR w łomży - Edward Jarota

czy brak motywacji z brakiem umiejętności społecznych.

Co możemy zrobić? Obywatele UE nie mają wątpliwości, że zwalczanie biedy powinno być domeną przede wszystkim rządów krajów członkowskich Wspólnoty, a zatem wyzwaniem dla każdego kraju jest wypracowanie takich instrumentów i mechanizmów polityki społecznej, które przynajmniej ograniczyłyby zasięg problemu. Jak zacząć budowanie nowej polityki społecznej, która sprzyjałaby walce z ekskluzją i ubóstwem? Wedle ekspertów polityka społeczna podlega w znacznym stopniu temu, jaka jest świadomość społeczna, nastawienie i stosunek społeczeństwa do biedy. Wydaje się, że w Polsce występuje niezrozumienie tego problemu. W związku z powyższym obchody roku 2010 stają się okazją do zwiększania wiedzy społeczeństwa na temat ubóstwa oraz walki z licznymi stereotypami na temat ludzi biednych i ich stygmatyzacją. Należy uzmysłowić sobie, iż ubodzy nie są monolityczną grupą, która nie robi nic, aby wydostać się z kręgu ubóstwa – to raczej konglomerat wielu lokalnych i indywidualnych sytuacji. Zdefiniowanie prawdziwych potrzeb ubogich i dostosowanie do nich adekwatnych działań to sprawa pierwszorzędna. O tym, że nie wystarczą same zasiłki socjalne wiadomo od dawna – samotna matka z dziećmi potrzebuje przedszkola dla dzieci, żeby wrócić do pracy; alkoholik czy narkoman terapii; rodzina wielodzietna większego lokalu.

Szczególnym wyzwaniem jest walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym dzieci i młodzieży, bowiem problem ten dotyczy nie tylko teraźniejszości, ale również przyszłości. Polska należy do grupy krajów OECD, w których najłatwiej odziedziczyć biedę.

Należy zadbać o dzieci i stworzyć im równe szanse rozwoju, bowiem rodzice nie zrobią tego sami zwłaszcza ci, których możliwości i umiejętności są bardzo ograniczone. Trzeba pokazać im, jak mogą wydostać się z kręgu biedy i wykluczenia, a następnie wesprzeć ich na tej drodze. Wysiłek społeczny powinien skupić się na tym, by biedne dzieci nie wyrastały na biednych dorosłych.

Walka z ubóstwem i nędzą nie może być prowadzona bez udziału samych zainteresowanych. Pomoc im niesiona winna opierać się na zasadzie pomocniczości, a więc powinna to być pomoc dla samopomocy, tak by nie wyręczać, lecz pomagać; by nie odbierać inicjatywy, samodzielności, nie utrwalać bezradności i bierności, lecz aktywizować i wspomagać w stopniu tylko takim, w jakim jest to konieczne.

W dobie realizowania paradygmatu nowej polityki rozwoju, w którym człowiek jest podstawowym zasobem i wartością, liczy się każda jednostka, a rozwój wymaga inwestowania we wszystkich członków społeczeństwa.

Ubogich zawsze mieć będziecie. Bieda jest niekiedy korzeniem zła. Przybierając wielkie rozmiary, staje się zagrożeniem, zwłaszcza kiedy towarzyszy jej poczucie krzywdy i niesprawiedliwości społecznej. Rodzi w ludziach bunt, agresję, czy zgoła nienawiść. Co robić? Trzeba bardziej uaktywnić w ludziach miłość, by umieli dzielić się z innymi tym, co posiadają. Nie ma nikogo tak bogatego, by nie mógł pomóc innym i nie ma tak bogatego, by nie potrzebował pomocy od innych. Pomagajmy ubogim, gdyż jest to korzystne dla nas wszystkich.

Edward Jarota
Dyrektor Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Łomży

Indywidualny program wychodzenia z bezdomności jako alternatywa dla degradacji społecznej

Polska bezdomność na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat na skutek swojej dynamiki obnażyła słabość mechanizmów instytucjonalnych, społecznych i diagnostycznych.

Kolejny raz uwierzyliśmy w mit, iż „nie-widzialna ręka rynku” okaże się zbawczą siłą, która niezauważenie rozwiąże nie tylko problem przemian gospodarczych ale również uczyni procesy społeczne imperatywem kulturowym do wzrostu zamożności. Nadmierna ufność społeczna w oficjalne komunikaty i hasła „propagandy sukcesu” zbiera swoje żniwo.

W bieżącej rzeczywistości, w której podobnie jak żywioł powodzi zalewają nas kolejne fale bezrobocia, katastrofy demograficznej, pauperyzacji, braku ze strony elit rządzących animacji działań solidaryzmu społecznego względem ugruntowanego modelu obywatelskości i odpowiedzialności za drugiego człowieka, wymuszają na kręgach przestrzeni życia społecznego podejmowanie inicjatyw oddolnych, które nazywane są „dobrymi praktykami”. Do takiego katalogu zagadnień, z którym należy się

zmierzyć w sposób czynny zalicza się zjawisko bezdomności. Jeszcze w latach 80-tych ubiegłego stulecia bezdomność dotyczyła głównie marginalnej części społeczeństwa, dziś mamy różnych bezdomnych oraz wielorakie przyczyny znalezienia się w tej sytuacji. Będąc w ostatnich latach współautorem nielicznych na terenie Polski badań socjologicznych poświęconych bezdomności ze zdumieniem zauważyłem, iż „przeciętny bezdomny” przestaje już być mężczyzną w średnim wieku, nadużywającym alkoholu i zajmującym się żebractwem. Zauważane są wyraźne tendencje poszerzania się zjawiska bezdomności wśród kobiet z dziećmi i pełnych rodzin. Osobą bezdomną może stać się każdy, bez względu na wiek, płeć jak również pochodzenie.

Oficjalne dane odnośnie bezdomności podają zakres zjawiska sięgający 80 tysięcy mieszkańców naszego kraju, jednak szacuje się, iż rzeczywista liczba może sięgać nawet 300 tysięcy osób. Oczywiście jest to m.in. konsekwencją zastosowanej definicji osoby bezdomnej. Jeśli przyjąć definicję za ustawą o pomocy społecznej to bezdomnym będzie osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i nigdzie nie zameldowana na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych. Jeśli za podstawę przyjąć definicję szerszą to pod pojęciem bezdomny można rozumieć człowieka nie posiadającego własnego mieszkania, z reguły bez zameldowania na terenie kraju, nie mającego możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania, i wówczas bezwzględna liczba osób dotkniętych analizowanym zjawiskiem będzie znacznie większa i bliższa rzeczywistej skali.

Warto w tym miejscu podkreślić również to, iż polska bezdomność jest w bardzo trudnej i żywiołowej fazie, gdyż ok. 70% całego zjawiska to bezdomność uliczna, która jest trudna do ogarnięcia i przeciwdziałania, a zaledwie 30% to bezdomność

instytucjonalna, czyli funkcjonująca w ramach schronisk, przytułków, noclegowni itp. Skalę złożoności problemu pogarsza fakt, iż wyłącznie nieliczne instytucje realizują konsekwentnie indywidualne programy wychodzenia z bezdomności. Jest to wynik ciągle niewdrożonych standardów obligatoryjnych form wsparcia, które są raczej realizowane przy zastosowaniu tzw. zasady miłosierdzia czy filantropii i w oczywisty sposób mało skuteczny.

Zmianę tej sytuacji może spowodować zapowiadany, jednak ciągle jeszcze skutecznie nie wdrożony Krajowy Program, który w swojej perspektywie ma sięgać do 2015r.

Zasady ww. Programu mogą uświadomić konieczność natychmiastowego działania, zwłaszcza na poziomie samorządu gminnego, gdyż wbrew powszechnym opiniom sam stan bezdomności w zdecydowanej przewadze nie jest wyborem, ale konsekwencją wcześniejszych działań, którym można było zaradzić. W związku z powyższym o bezdomności możemy mówić jako o procesie trwającym w czasie i zależnym od indywidualnych cech osobowych i uwarunkowań zewnętrznych jak sytuacja społeczno-polityczna, klęski żywiołowe, brak mieszkań komunalnych, socjalnych czy programów taniego budownictwa. Sytuację komplikuje również rzeczywistość prawna polegająca na możliwości eksmitowania ludzi z mieszkania „do nikąd”, za zaległości w opłatach czynszowych bez wcześniejszego zastosowania programu wspierającego i motywującego poprawę własnej sytuacji, która pociąga za sobą pogorszenie statusu całej rodziny.

Skuteczne działanie samorządu gminnego, w tym pracowników socjalnych na rzecz poprawy sytuacji osób zagrożonych bądź funkcjonujących w bezdomności wymaga jednak bezwzględnego stosowania nie okazjonalnych działań pozbawionych systematyczności i sprowadzonych jedynie do zabezpieczenia gorącego posiłku, noclegu czy ubrania, ale zastosowania propagowanej tak szeroko **asystentury rodzinnej** czy w skrajnych przypadkach

indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności wspartego środkami EFS i instrumentami aktywizacji społecznej i zawodowej.

Nie można również zapominać, iż przed przystąpieniem do opracowania i realizacji IPWZB niezmiernie ważne jest zdiagnozowanie danego przypadku pod kątem tzw. pięciu postaci bezdomności: tj. ze względu na czas trwania w bezdomności, ze względu na uwarunkowania, ze względu na uzewnętrznianie postaci bezdomności, ze względu na skutek i ze względu na konkretne formy uzewnętrznienia. Taka diagnoza nie powinna być nacechowana jedynie chęcią rozpisywania się o trudnej sytuacji osób bezdomnych, ale winna implikować dostosowanie odpowiednich narzędzi do potrzeb i zastosowania najskuteczniejszych instrumentów i działań aktywizacyjnych. Jest to pogląd uzasadniony i poparty wieloletnią praktyką, co bowiem może pomóc w przypadku osoby przebywającej długotrwale w bezdomności szkolenie zawodowe, kiedy bezdomny na tym

etapie obarczony jest również problemem zdrowotnym, niezaradnością i niską samooceną, a perspektywa planów życiowych sięga najdalej następnego dnia.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc osobom bezdomnym należy do zadań własnych samorządów gminnych, w tym w celu przezwyciężenia zjawiska wykluczenia społecznoego osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności opracowywanym przez PRACOWNIKA SOCJALNEGO na zasadach kontraktu socjalnego.

Jednak z uwagi na trudną kategorię beneficjenta działań, jakimi są osoby bezdomne najczęściej samorządy starają się unikać działań względem analizowanej grupy osób.

Wszystko jednak wskazuje na to, iż zapowiadane wejście w życie ustawy o wspieraniu rodzin i pieczy zastępczej, jak również programu wychodzenia z bezdomności skutkującego zmianami w ustawie o

Wieloletni pracownik pomocy społecznej różnych szczebli, socjolog, specjalista z zakresu organizacji i zarządzania placówkami pomocy społecznej. Trener z zakresu problematyki pomocy społecznej, m.in. kontraktu socjalnego, problematyki wychodzenia z bezdomności, usamodzielniania wychowanków.

pomocy społecznej wymuszą na samorządzie gminnym zintensyfikowanie działań na rzecz osób zagrożonych i funkcjonujących w bezdomności, a względem samych bezdomnych stosowania indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności, o którym pracownicy socjalni wiedzą niestety zbyt mało, aby skutecznie realizować jego założenia. Nie jest to wina samych pracowników socjalnych, ale wynik niedostosowania szkoleń do narastających wymagań i pojawiających się problemów społecznych.

Marek Świąć

trener Instytutu Szkoleń i Analiz Gospodarczych

PUNKT DORADCZO – KONSULTACYJNY

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży informuje iż w ramach realizacji projektu systemowego „Razem ku samodzielności - Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego utworzyliśmy w sierpniu 2008 roku Punkt Doradczo Konsultacyjny mieszczący się w siedzibie Starostwa Powiatowego w Łomży ul. Szosa Zambrowska 1/27. W Punkcie tym specjaliści różnych dziedzin udzielali w roku 2008 i 2009 porad dla beneficjentów naszego Projektu jak i mieszkańców powiatu łomżyńskiego.

Od maja 2010 roku wznowiliśmy działalność Punktu polegającą na udzielaniu bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, prawnego i doradztwa zawodowego.

W ramach poradnictwa psychologicznego udzielane są porady odnośnie problemów rodzinnych, małżeńskich, problemów z dziećmi i młodzieżą, przemocy w domu.

Zakres poradnictwa prawnego obejmuje: prawo pracy, prawo cywilne, prawo gospodarcze, prawo karne, prawo administracyjne.

Poradnictwo zawodowe świadczone przez doradcę zawodowego odbywać się będzie w terminach ustalanych bezpośrednio z osobami zainteresowanymi.

DYŻURY SPECJALISTÓW

PSYCHOLOG

Środa – 9.00 – 12.00

PRAWNIK

Poniedziałek – 9.30 – 11.30

Piątek – 12.00 – 14.00

Informujemy, że Punkcie stale dostępne są dwa stanowiska internetowe, które uruchomiliśmy z myślą o osobach mających trudności w dostępie do Internetu między innymi w celu umożliwienia im aktywnego poszukiwania pracy, przygotowania i wydrukowania dokumentów aplikacyjnych i innych.

Wszystkie chętne osoby zapraszamy do korzystania z bezpłatnych usług Punktu Doradczo – Konsultacyjnego.

Więcej informacji o dyżurach specjalistów w Punkcie można uzyskać pod numerem tel. 086 / 215 69 42 lub osobiście w siedzibie PCPR Łomża, pok. 209.

Krótkie rozważania o sprawach ważnych...

...jak po bólu odnaleźć radość?

Nagle zdarzenia w życiu mogą katalizować procesy zmian. Tymi wydarzeniami najczęściej są:

- żal po stracie kogoś, na kim nam zależy
- choroba zagrażająca życiu
- rozpad bliskiego związku
- kamienie milowe na drodze życia, takie jak okrągłe rocznice (50, 60, 70...)
- traumatyczne przeżycia o charakterze katalizmu, katastrofy.
- odejście dzieci z domu (puste gniazdo)
- utrata pracy albo zwrot w karierze zawodowej
- przejście na emeryturę
- przeniesienie się do domu opieki społecznej.

bogatszy, bardziej współczujący. Wiele opowieści o radykalnych i długotrwałych zmianach w konfrontacji z perspektywą śmierci na raka i wielu z nich nie poddało się obojętności, lecz doświadczyło głębokiej pozytywnej przemiany:

- przestali zwracać uwagę na rzeczy błahę
- ułożyli sobie na nowo swoje priorytety
- zyskali siłę do podejmowania decyzji, by nie robić tego, czego tak naprawdę nie chcą robić
- zaczęli porozumiewać się na znacznie głębszym poziomie z osobami bliskimi
- zaczęli przeżywać z dużo większą ostrością podstawowe przejawy życia i zmianę pór roku, piękno przyrody, święta i dni powszednie

Kiedy odchodzi ktoś bliski, powinniśmy dzielić się swoimi uczuciami z innymi ludźmi. Proces żałoby trwa dłużej, bo nie ma sposobu, aby uniknąć cierpienia i żalu, lecz stokroć trudniej przeżywa się te uczucia, jeśli się je w sobie tłamsi.

CO ROBIĆ ?

- znaleźć drugiego, który nie będzie uciekał przed Twoim cierpieniem
- **zachowaj w pamięci** wspomnienia i jednocześnie dziel się swoimi uczuciami z innymi, aby rozpacz przeminęła
- **dogłębne przeżycie smutku, a nie jego zaprzeczanie lub uciekanie od niego może uleczyć**
- **rozmawiaj o tym, co się stało. Źle się dzieje, jeśli traumy nie są omawiane. Coś, co nie zostało nazwane, nie może przestać istnieć.**

Każdy człowiek boi się śmierci na swój własny sposób. Lęk przed śmiercią towarzyszy nam od chwili urodzenia. Śmiertelność nie daje nam spokoju od zarania dziejów.

Tak naprawdę, zajmowanie się lękiem przed śmiercią prowadzi nas do ponownego wejścia w życie, żeby przeżywać je w sposób

- mówili, że zmniejszył się ich lęk przed ludźmi, a wzrosła gotowość do podejmowania ryzyka, mniej zwracali uwagę na odrzucenie

Konfrontacja ze śmiercią wywołuje lęk, ale również zawiera potencjał ogromnie wzbogacający życie.

FAZY OPŁAKIWANIA STRATY

1. **Szok** – niedowierzam, czuję wewnętrzny zamęt, ogromne wzburzenie, bezradność, psychologicznie dystansuję się. Wstrząs, który przeżywają ludzie w spotkaniu ze śmiercią, ma różną siłę i zależy od stopnia przywiązania do zmarłego, rodzaju śmierci oraz tego, czy jej oczekiwano i spodziewano się.
2. **Uświadomienie sobie straty** – faza druga charakteryzuje się silną dezorganizacją emocjonalną, największą zmiennością przeżywanych uczuć. Gniew, poczucie winy wzbierają w nas co chwilę. Wykazujemy się wzmogoną wrażliwością na to, co mówią inni. **Głównym komponentem** drugiej fazy jest niepokój wywołany separacją. Istotniejszy jest lęk i obawy, niż smutek i depresja. Poczucie utraty kontroli w związku ze śmiercią może przenosić się na inne sprawy w życiu. Wiele spraw dotąd stabilnych i bezpiecznych wydaje się chwiejne i niepewne. Świat stał się nieprzewidywalny, nie ma się na czym oprzeć. Żadne miejsce nie wydaje się wystarczająco bezpieczne. **Bolesna strata** nadwyręza poczucie bezpieczeń-

stwa, stajemy się podatni na zranienie i niepewni. Jednocześnie wzmożony stan alarmu, pobudzający część sympatyczną układu autonomicznego, uwalnia zwiększoną ilość adrenaliny. Mogą pojawiać się kłopoty ze snem. Zmęczenie powoduje do oszczędzania energii i częściowego wycofania się z kontaktów z innymi. Jest to jedyny sposób, aby podreperować nadwątlone zasoby energetyczne i wtedy przechodzimy w kolejny etap.

3. Chronienie siebie / wycofanie – po okresie prawie zupełnego wyczerpania, niezbędne jest zatrzymanie, by zachować resztki sił do czasu, gdy wypoczynek pozwoli odtworzyć dawne zasoby energii. Trwa to niekiedy kilka miesięcy i łączyć się może z głęboką rozpaczą, ponieważ fizyczne i emocjonalne postawy obronne uległy poważnemu osłabieniu.

4. Powracanie do zdrowia – po wyjściu z hibernacji i otrząśnięciu się ze stanu pasywności, zaczynamy przejmować większą kontrolę nad swoim życiem. W jakiś sposób trzeba szukać nowej tożsamości. Jest to okres, w którym powinniśmy zrobić rzecz być może najtrudniejszą – wzmocnić nasze więzi rodzinne, połączyć swe siły i bardziej się zająć żywymi niż zmarłymi..

5. Odnowa – rozwijanie nowej świadomości siebie, akceptowanie odpowiedzialności, uczenie się życia w innym zmienionym kontekście, zajęcie się swoimi potrzebami wewnętrznymi.

JAK REAGUJEMY NA TRAUMĘ?

Kartezjusz w Cierpieniach duszy opisał traumatyczne zdarzenie, które mimo wymazania z pamięci, nadal wywierało wpływ na zachowanie. Zespół stresu pourazowego cechuje:

- A. Zaistnienie czynnika, który jest wydarzeniem o charakterze katastrofy, wykraczającym swoją miarą poza zakres zwykłych ludzkich cierpień.
- B. Powtarzające się przeżywanie traumy – poprzez sny, skojarzenia, doznania mające bezpośredni związek z traumatycznym wydarzeniem np. zapach spalenizny, szum wody, określone dźwięki, makabryczne obrazy.
- C. Reakcje unikowe, których przejawem jest niejako amputacja myślenia o tym,

co się stało; eliminacja uczuć i zachowań przypominających traumę.

- D. Nadmierna czujność mająca wpływ na funkcjonowanie życiowe, a przejawiające się ciągłym, nieadekwatnym do sytuacji sprawdzaniem własnego bezpieczeństwa, w związku z tym kłopoty z zasypianiem, zaburzenia koncentracji, nieuzasadnione wybuchy złości itp.
- E. Czas pojawienia się symptomów może być zróżnicowany. Jeżeli następują bezpośrednio po wydarzeniu, najczęściej w formie ostrej, mówimy o reakcji pourazowej. Objawy pojawiające się w czasie miesiąca od zdarzenia tworzą zespół stresu pourazowego. Niekiedy przyjmują postać przewlekłą. Następuje istotne i bardzo realne zagrożenie życia w sytuacji pułapki. Ważną cechą jest „zburzenie” różnych cech dotychczasowych płaszczyzn psychologicznego funkcjonowania.

Trwający zespół stresu cechują trzy fazy traumy:

1. Samo wydarzenie (katastrofa)
2. Bardzo trudny okres hospitalizacji i rehabilitacji.
3. Konfrontacja osoby (innej, zmienionej – zewnętrznie i wewnętrznie) ze środowiskiem społecznym.

Bezpośrednim rezultatem traumy jest hiperstymulacja – traumatyczna sytuacja przerasta możliwości jednostki. Hiperstymulacja jest tak wielka, że człowiek jest zagubiony, ma trudności z uporządkowaniem myśli, występują kłopoty z koncentracją i ocena rzeczywistości.

Wynikiem bardzo silnego urazu psychicznego jest zburzenie podstawowych założeń, które w każdym człowieku funkcjonują. Są to założenia, które w każdym człowieku funkcjonują. Są to założenia, które istnieją w nas nie do końca nazwane i nie do końca uświadamiane.

To jest:

- Dotychczasowy obraz siebie.
- Wyobrażenie o własnej nietykalskości.
- Dotychczasowa koncepcja świata i ludzi. (na ogół spostrzegamy świat jako miejsce bezpieczne w tym sensie, że wydarzenia blisko nas można jakoś kontrolować).

To przeświadczenie w sytuacjach nagłych, traumatycznych ulega całkowitemu przeformułowaniu. Ofiary wydarzenia doznają poczucia bezsilności, braku możliwości pomocy sobie w krytycznym momencie. Pojawia się poczucie winy nieodłącznie związane (najczęściej bezpodstawnie) z przeżytym urazem i jego skutkami.

Doświadczenie zagrożenia realnego sprawia, że:

- Wypadek
 - Poważna choroba
 - Niesprawność
 - Niemożność obrony
- stają się rzeczywistym przeżyciem i nabierają zupełnie innego, już nie teoretycznego wymiaru.

Uwalnianie się od poczucia krzywdy, obecnego w każdej sytuacji kryzysowej, nie polega na budowaniu sprawności wynajdowaniu sposobów działania, a raczej na tworzeniu dystansu i podejmowaniu refleksji nad wykreowaniem nowego ładu, porządku w wewnętrznym świecie myśli, uczuć i wzorów postępowania. Postawy związane z porządkiem osobistym widziane z perspektywy psychologicznej budowane są wokół trzech kategorii – czasu, przestrzeni i znaczenia. Zdrowe i satysfakcjonujące życie oznacza trafne zróżnicowanie perspektywy czasowej, realistyczne określenie granic własnej osoby i relacji łączących ją ze światem zewnętrznym, wypracowanie zbioru wzorów postępowania i drogowskazów życiowych, by umieć wybierać to, co ważne i wartościowe. Chodzi o to, aby uzyskać świadomość, że to ja nadaję znaczenie temu, co się wydarza w moim życiu.

Przeżywanie głębokiego bólu jest jak śmierć i zmartwychwstanie. Gdy porzuca się swoją dawną tożsamość stopniowo rozwija się nowe życie. Być może nie jestem już tym samym człowiekiem, co dawniej, ale posiadamy w sobie potencjał niezbędny do rozwinięcia nowych sił, które pojawiają się w naszych relacjach ze światem i w każdej podejmowanej przez nas działalności. Stajemy się bardziej tolerancyjni, bardziej zdolni do głębszych wzajemnych kontaktów z drugim człowiekiem. Tak już jest, że jeśli chcemy znaleźć szczęście, to musimy sami wziąć odpowiedzialność.

Elżbieta Sońta
psycholog

Trwa rekrutacja do projektu systemowego „Razem ku samodzielności...”

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży informuje o trwającej rekrutacji do projektu systemowego współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowanego w 2010 roku, o nazwie: „Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”

Celem projektu jest:

- objęcie wsparciem szkoleniowym i doradczym (psychologicznym, prawnym i zawodowym) grupy ok. 120 osób z terenu powiatu łomżyńskiego,
- podwyższenie lub zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych mających ułatwić zatrudnienie osobom uczestniczącym w projekcie,
- przygotowanie osób objętych wsparciem do aktywnego poruszania się na rynku pracy,
- zwiększenie motywacji do działania i zaufania we własne siły,
- zwiększenie zdolności komunikacyjnych uczestników,
- zwiększenie aktywności społecznej uczestników projektu.

Projekt skierowany jest do:

- osób niepełnosprawnych,
- bezrobotnych lub nieaktywnych zawodowo,
- usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych lub rodzin zastępczych,
- rodzin wielodzietnych lub niewydolnych wychowawczo,
- opiekunów dzieci niepełnosprawnych,

spełniających łącznie poniższe warunki:

- będących w wieku aktywności zawodowej (15 – 64 lata),
- mieszkających, pochodzących lub osiedlających się na terenie powiatu łomżyńskiego,
- korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Proponowane formy wsparcia:

- szkolenia i kursy zawodowe – dostosowane do indywidualnych potrzeb oraz predyspozycji zawodowych i osobowościowych,

- umożliwiający nabycie lub podniesienie kwalifikacji zawodowych. W latach ubiegłych realizowaliśmy kursy w zakresie m.in.: obsługi komputera, prawa jazdy kat. „B” i „C+E”, stylizacji paznokci, księgowości, kursu kosmetyczny, kadry i płace, spawania, obsługi wózków widłowych, wizażu;
- poradnictwo psychologiczne – indywidualne spotkania z psychologiem mające na celu zwiększenie wiary w siebie oraz posiadane możliwości i umiejętności. Będą udzielane porady odnośnie problemów rodzinnych, małżeńskich, problemów z dziećmi i młodzieżą, przemocy w domu;
- wsparcie doradcze – indywidualne poradnictwo zawodowe, umożliwiające poznanie swoich zainteresowań i predyspozycji zawodowych mających na celu zaplanowanie kariery zawodowej oraz wyboru odpowiedniego szkolenia. Uczestnicy nabędą umiejętności przygotowywania dokumentów aplikacyjnych (CV, list motywacyjny) co pomoże im w aktywnym poruszaniu się na rynku pracy;
- poradnictwo prawne - uczestnicy projektu będą mogli skorzystać z porad prawnika z zakresu: prawa pracy, prawa cywilnego, prawa karnego, prawa gospodarczego, kodeksu administracyjnego, kodeksu rodzinnego i opiekuńczego;
- uczestnictwo w grupie samopomocowej (grupa wsparcia) - rodzice wychowujący dzieci niepełnosprawne wezmą udział w szkoleniach podnoszących kompetencje i

umiejętności społeczne, mających na celu kształtowanie właściwych postaw wobec dziecka niepełnosprawnego. Uczestnicy zapoznają się m.in. z potrzebami rozwojowymi dzieci w wieku wczesnoszkolnym i szkolnym, a także z rolą zabawy w życiu dziecka, jej formami, znaczeniem i zasadami uczestnictwa rodzica w zabawie.

Ponadto oferujemy:

- sfinansowanie zajęć rehabilitacyjnych dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych;
- terapię psychologiczną lub psychospołeczną skierowaną dla osób niepełnosprawnych, wychowanków, bezrobotnych oraz rodzin wielodzietnych lub niewydolnych wychowawczo;
- uczestnictwo w imprezach integracyjnych (piknik integracyjny, seminarium dot. aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych);
- zapewnienie wsparcia asystenta rodziny dla osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych oraz rodzinom wielodzietnym lub niewydolnym wychowawczo;
- usamodzielnianym wychowankom proponujemy sfinansowanie części kosztów nauki na poziomie wyższym i ponadgimnazjalnym, pokrycie kosztów wynajmu pokoju, a także udzielenie pomocy rzeczowej na usamodzielnienie;
- zapewnienie dzieciom, których opiekunowie będą uczestniczyć w projekcie wypoczynku letniego.

Wszystkie oferowane formy wsparcia są bezpłatne! Wszystkie osoby zainteresowane uczestnictwem w projekcie proszone są o kontakt z kierownikiem projektu Izabellą Grochowską w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży ul. Szosa Zambrowska 1/27, 18-400 Łomża, tel. 086 215 69 44 dodatkowe informacje można uzyskać też na stronie internetowej PCPR www.pcpr.powiatlomzynski.pl

SERDECZNIE ZAPRASZAMY!

Nie bądź obojętny!

Mały człowiek, a taka wielka rozpacz

Psycholog sądowy, Przewodnicząca Komitetu Ochrony Praw Dziecka, członek wielu organizacji krajowych i zagranicznych zajmujących się ochroną praw osób pokrzywdzonych, ekspert i komentator w mediach w zakresie spraw dotyczących patologii w rodzinie i różnych form przemocy wobec dzieci.

Pięcioletni Kuba był kochanym dzieckiem z normalnej rodziny. Nikt nie zawinił tragedii, której był świadkiem.

Mama Kubę pracowała naukowo, prowadziła badania. Kiedy urodziło się drugie dziecko, musiała przerwać pracę. Ale zajęcia przy malcach nie dawały jej satysfakcji. Była zmęczona i coraz bardziej nieobecna. Mąż cały dzień był poza domem, nie pomagał jej. Jej pogłębiający się smutek traktował, jak babską fanaberię.

- Byliśmy całą rodziną na Mazurach. Żona gdzieś zniknęła, nie potrafiła powiedzieć, gdzie była. Myślałem, że chce od nas odpocząć. Nie niepokoiłem jej, nie śledziłem, nie pytałem o nic. Zajmowałem się dziećmi. Tak upłynęło dwa tygodnie - opowiadał.

Wracali samochodem. Zbliżał się wieczór, dzieci marudziły. Postanowili zatrzymać się u jego siostry w Warszawie. Położyli dzieci spać, potem trochę posiedzieli z rodziną.

- Obudziłem się dziwnie zaniepokojony. Żony nie było koło mnie. Z sąsiedniego pokoju dobiegał dziwny rumor i jakieś jęki. Pobiegłem tam. Zobaczyłem żonę na parapecie. Trzymała Kubę na rękach, szykowała się do skoku. Nigdzie nie było starszego synka. Rzuciłem się do okna. W ostatniej chwili ściągnąłem ich. Wychyliłem się i zobaczyłem moje dziecko leżące na chodniku. Ona je wyrzuciła... Jak się okazało był to ostry rzut schizofreniczny.

Ojciec Kubę przyszedł do mnie mniej więcej dwa lata po tragedii. Był zaniepokojony, nie wiedział, co zrobić. Lekarze uważali, że żona powinna wychowywać syna razem z nim. Bał się tego. Pytał lekarzy, czy to jest bezpieczne. Czy jego dziecko będzie bezpieczne? Czy podobne zdarzenie nie po-

wtórzy się? Nikt mu na to pytanie nie umiał odpowiedzieć.

- Ja wiem, że mój syn o wszystkim pamięta, ale o tym nie mówi. Ja o nic nie pytam. Zmieniłem mieszkanie. Nikt nie zna naszej przeszłości. Ale świat jest mały i ktoś się może dowiedzieć. Jaka matka pozwoli swojemu dziecku przyjść do naszego domu? Może nigdy nic złego się nie zdarzy, ale nikt nie zagwarantuje, że tak będzie. Ja nie czuję złości

do żony. To choroba spowodowała tragedię. Ale chyba nie mogę z nią żyć. Co najgorsze, sąd jest skłonny żonie powierzyć opiekę. Ja miałbym prawo kontaktu z dzieckiem. Nie mogę do tego dopuścić - mówił, zacinając się co chwilę.

Intuicyjnie czułam, że wątpliwości tego człowieka są uzasadnione. Pozwolić tej kobiecie na samodzielną opiekę nad dzieckiem jest rzeczywiście ryzykowne. Ale odmówić jej jakichkolwiek praw byłoby krzywdą. Postanowiłam porozmawiać z lekarzami i sędzią prowadzącym sprawę. Ojciec prosił mnie o rozmowę z dzieckiem. Nie mogłam go tylko pytać o przeszłość. Obiecałam.

Kuba okazał się wyjątkowo rezolutnym dzieckiem. Do tego był śliczny, jak aniołek. Nawiązaliśmy kontakt błyskawicznie. Opowiadał mi o swoich zabawach z tatą, o przedszkolu, do którego chodził, o babci, która zajmuje się nim, jak tata jest w pracy, o zabawach z nią. Powiedział jeszcze, że czasem się nudzi, bo wolałby bawić się z kolegą. W pewnym momencie zamyslił się. Przeniósł wzrok ze mnie na okno. Jego śliczna buzia posępniała, gdzieś zamykał się w sobie. Nerwowo wypychał policzki językiem. Chwila przedłużała się. Po policzkach płynęły mu łzy. Nie wycierał ich, nie siąkał nosem... Nie wiedziałam, co robić, jak się zachować. Siedzieliśmy tak w milczeniu. Jak zahipnotyzowani. I nagle, zupełnie niewinnym głosem, nie patrząc na mnie powiedział:

- Ja kiedyś miałem się z kim bawić, bo ja miałem braciszka. Ale mamusia go wyrzuciła przez okno. I ja zupełnie nie wiem dlaczego.

Mnie również zaczęły płynąć łzy... Dramaturgia tej sceny odebrała mi możliwość prawidłowej reakcji, przerosła mnie. Ale dziś też nie wiem, jak należało się zachować wobec dziecka, które nigdy nie mówiło o tragedii. Pocałować go, przytulić, objąć? Wysmarkać własny nos? Podeszłam wtedy do okna i dyskretnie obcierałam łzy firanką. Płakaliśmy oboje.

W końcu wybrałam opcję przytulenia. Pogłaskałam go i powiedziałam:

- Wiesz Kubusiu, czasami dzieci nie rozumieją, dlaczego dorośli coś robią. Ale powiem ci więcej, czasem sami dorośli też nie rozumieją, dlaczego to robią.

Mirosława Kątna
trener Instytutu Szkoleń i Analiz
Gospodarczych

Sztuka osób niepełnosprawnych

autor: **Sławomir Świątkowski**

mieszkający w Nowogrodzie zapalony wędkarz i twórca fantastycznych form przestrzennych z drewna i innych materiałów.

Sławomir Świątkowski

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Biuletyn Informacyjny „Razem ku samodzielności” powstał w ramach realizacji projektu

**„RAZEM KU SAMODZIELNOŚCI – INTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA
OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM”**

współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,
Poddziałanie 7.1.2. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji
przez powiatowe centra pomocy rodzinie,
Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013

**BIULETYN
INFORMACYJNY**
„Razem ku samodzielności”

*Institut
Szkoleń
i Analiz
Gospodarczych*

Biuletyn został wydany przez **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży**,
ul. Szosa Zambrowska 1/27, pok. 209, 18-400 Łomża, tel. 086 215 69 42,
e-mail: pcprlomza@wp.pl, www.pcpr.powiatlomzynski.pl
przy współpracy z **Instytutem Szkoleń i Analiz Gospodarczych Sp. z o.o.** z siedzibą
w Warszawie, 03-846 Warszawa, ul. Stanisława Augusta 73/4, tel. 022 / 460 16 89,
e-mail: instytut@instytutsiag.pl, www.instytutsiag.pl

Redakcja i teksty: Edward Jarota, Izabella Grochowska, Elżbieta Sońta, Mirosława Kątna,
Andrzej Grodzki, Danuta Kowalczyk, Marek Świąs, Beata Glinka, Edyta Gajewska-Zapert

Zdjęcia: Tomasz Lendo, Adam Wołosz, Mariusz Kozikowski, Paweł Sakowski

Skład i grafika: Paweł Sakowski

Nakład: 2.000 egz.

BIULETYN INFORMACYJNY

"Razem ku samodzielności"

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY
Realizator Projektu

Fot. Adam Wołosz

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”
Projekt systemowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego